

Standard č. 12

Změna situace

Kritérium 12a:

Pověřená osoba má písemně stanovena pravidla a postupy práce pro situace významných změn v životě dětí a rodin, včetně ukončení pobytu dítěte v původní nebo náhradní rodině. u dětí a rodin, se kterými pracují.

Aktualizace jednotlivých dokumentů probíhá průběžně

Vypracovala:

Jana Kučová, DiS. - vedoucí Prima rodiny

Spolupracoval tým pracovníků.

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

Kritérium 12a:

Pověřená osoba má písemně stanovena pravidla a postupy práce pro situace významných změn v životě dětí a rodin, včetně ukončení pobytu dítěte v původní nebo náhradní rodině.

Klíčový pracovník sleduje a mapuje situaci a atmosféru v pěstounské rodině. Je si vědom toho, že v životě dětí může nastat plno významných změn, které je určitým způsobem ovlivňují. Změny situace v náhradní rodině mohou být plánované (očekávané) a rodina se na ně může, s podporou klíčového pracovníka, připravit nebo také nenadálé, vyžadující přístup adekvátní nastalé situaci.

Dítě svěřené do pěstounské péče (dále jen dítě) je na významné životní události velmi citlivé a na změny může reagovat jinak, než děti vyrůstající ve vlastní rodině. Situace změny prostředí dítěte přináší pro všechny zúčastněné mnoho citlivých témat, a může být pro dítě a jeho blízké velmi náročným obdobím. O to důležitější je proces přípravy a nezbytná znalost potřeb dítěte i potřeb ostatních zúčastněných osob. Proces změny v životě dítěte má být řízený a uvědomovaný. V případě změny náhlé a neočekávané je potřeba se věnovat dopadům změny co nejdříve a reagovat na momentální stav, který změnou nastal.

Principy pro doprovázení dítěte v jeho měnícím se prostředí:

Spolupráce

- zapojené osoby jsou si vědomy společného cíle, funguje spolupráce jednotlivých subjektů, využívají se dostupné a vhodné možnosti odborné pomoci a podpory

Zodpovědnost

- v procesu změny jsou jasně vymezené kompetence jednotlivých aktérů, kteří vědí, jaké kroky kdo připravuje a realizuje, v jakém čase. Princip zodpovědnosti zohledňuje

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

rozšiřující se sociální pole dítěte, kdy do života dítěte vstupují další osoby zainteresované v situaci změny.

Respekt k potřebám dítěte

- v interakci a komunikaci s dítětem jsou v největší míře ošetřeny potřeby dítěte, zejména potřeba bezpečí, ochrany, podpory a jistoty. Dítě zažívá přijetí okolí, které citlivě reaguje na jeho názor. Dítě si zachovává důvěru v dospělé, což je pro ně stěžejní pro další péči.

Prevence

- s dodržáním principů spolupráce, zodpovědnosti a respektu k potřebám dítěte předcházíme další traumatizaci dítěte, nedostatečné informovanosti dítěte či dalších osob zapojených do procesu změny, předcházíme i časovému tlaku při rozhodování o možnostech podpory dítěte a rodiny

Postup práce klíčového pracovníka pro situace významných změn:

- zmapování situace a potřeb jednotlivých členů rodiny, citlivé a adekvátní zjišťování stavu, názorů a pocitů dítěte
- stanovení konkrétní formy podpory (podpora v komunikaci, odborná pomoc, krátkodobá či celodenní péče, návazné služby, zvážení možnosti častějších setkání apod.)
- informování oddělení sociálně - právní ochrany dětí, pokud se jedná o situaci, která by se mohla týkat oznamovací povinnosti, případně má situace dopad na dítě; klíčový pracovník upozorní pěstouna, osobu v evidenci, že má povinnost o tomto informovat oddělení sociálně - právní ochrany dětí (např. podněty pro doplnění individuálního plánu ochrany dítěte)
- podpora je průběžně vyhodnocována a zaznamenávána ve spisu rodiny
- vyhodnocení podpory všech zúčastněných stran

Prima Vizus, o. p. s.

Kontaktní adresa: Prima rodina

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb

Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/

Štefánikova 2515, Aš 352 01

e-mail: primarodina@primavizus.cz

web: www.prima-rodina.cz

facebook: Prima Rodina Cheb

Situace, které by mohly být pro dítě v náhradní rodině významné:

- zahájení pěstounské péče a navázání spolupráce s doprovázející organizací
- narození dítěte v pěstounské rodině
- přijetí dalšího dítěte
- stěhování
- změna školy
- zájem biologických rodičů o kontakt s dítětem v náhradní rodinné péči
- rozvod pěstouna, osoby v evidenci
- úmrtí člena náhradní rodiny, příp. biologické rodiny
- vážné onemocnění, úraz, získaný handicap člena náhradní rodiny, příp. biologické rodiny
- ztráta bydlení a finanční tíseň
- biologický rodič nebo osoba blízká dítěti ve vězení

Pokud kterákoli ze zúčastněných osob určitou změnu vnímá jako významnou, je s ní nakládáno jako s významnou.

Jednotlivé situace a možnosti podpory ze strany klíčového pracovníka

Klíčový pracovník vždy přistupuje k situaci v rodině individuálně. Po zmapování situace navrhne průběh podpory, případně tento návrh konzultuje s vedoucí Prima rodiny nebo jinými klíčovými pracovníky. Není možné stanovovat striktně jednotný postup.

Narození dítěte

- dítě se očekáváním narození dalšího dítěte v rodině může cítit nejisté a může se cítit ohroženo ztrátou vztahu pečující osoby k sobě, také se na dítě může těšit a být na miminko zvědavé

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

- je dobré o této očekávané situaci s dítětem hovořit s přiměřeným předstihem, aby mělo čas se na příchod miminka připravit a vyrovnat se s případnými obavami z jeho příchodu
- v závislosti na věku dítěte a aktuální situaci v rodině je vhodné dítě zapojit do příprav na narození dítěte a po celou dobu mu dávat najevo, že se vztah náhradních rodičů k němu nemění a je stejně milováno, jako dosud
- klíčový pracovník o této situaci hovoří s pečující osobou i dítětem, podporuje je ve vzájemné komunikaci a dává všem prostor pro vyjádření příp. obav, na které citlivě reaguje
- je možné najít vhodnou literaturu pro dítě
- je možné nabídnout vhodnou odbornou pomoc (např. rozhovor s psychologem)
- v případě narození dítěte v biologické rodině postupujeme obdobně

Přijetí dalšího dítěte

- pokud se náhradní rodiče rozhodnou přijmout další dítě do péče, je žádoucí o této záležitosti informovat dítě předem a to s ohledem na jeho věk a rozumovou vyspělost
- u staršího dítěte je vhodné zjistit jeho názor a zvláště pokud je negativní, o této záležitosti s ním hovořit, zodpovědět jeho dotazy a zmírnit případné obavy
- klíčový pracovník o této situaci hovoří s pečující osobou i dítětem, podporuje je ve vzájemné komunikaci a dává všem prostor pro vyjádření příp. obav, na které citlivě reaguje
- dává rodině prostor pro kladení otázek, na jejichž zodpovězení může spolupracovat s místně příslušným oddělením sociálně - právní ochrany dětí
- je možné nabídnout vhodnou odbornou pomoc (např. rozhovor s psychologem)
- v případě přijetí dalšího dítěte do péče je nutné vyhotovit dodatek k dohodě

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

Stěhování

- se zamýšlenou změnou bydliště je třeba dítě včas seznámit, pokud je to vzhledem k věku dítěte možné, je dobré s ním konzultovat důvody stěhování, příp. zjistit jeho názor na tuto záležitost, odpovědět mu na otázky a zmírnit tak případné obavy, které dítě může pociťovat
- je vhodné se s dítětem dohodnout, který nábytek a věci z jeho pokoje se budou stěhovat s ním, příp. jaké zařízení by si v pokojíčku přálo nové
- před stěhováním samotným je vhodné budoucí bydliště navštívit a prohlédnout si jeho okolí
- přiměřeně věku a schopnostem dítěte je dobré jej do stěhování zapojit drobnými úkoly
- po přestěhování je žádoucí, aby pečující osoba prošla s dítětem cestu do školky nebo školy, do nejbližších obchodů, na hřiště a do jiných míst, které jsou pro dítě důležité, je také potřeba zjistit dopravní dostupnost odlehlých míst apod.
- klíčový pracovník o této situaci hovoří s pečující osobou i dítětem při plánování stěhování i během příprav na ně, podporuje je ve vzájemné komunikaci a dává všem prostor pro vyjádření příp. obav, na které citlivě reaguje
- klíčový pracovník po přestěhování podporuje všechny členy rodiny v začleňování se do nového prostředí (pokud je to možné a není ukončena dohoda o výkonu pěstounské péče)

Změna školy

- potřeba vydefinování nutnosti a důvodu změny školy, např.: rodina se stěhuje a dítě již nemůže navštěvovat školu, kde má kamarády, je dobře začleněno do školního kolektivu apod., či přechází na vyšší typ školního zařízení, dítě je ve škole šikanované nebo je agresorem a změna školy byla vydefinována jako jeden ze způsobů řešení dané situace

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

(je důležité pracovat s klientem a dítětem na předcházení těmto situacím a poskytnutí odborné pomoci)

- s dítětem je situace rozebírána dle jeho věku – jaké jsou důvody změny školy – a je připravováno na změnu
- pečující osobu vedeme k tomu, aby byl k dítěti vnímavý, že dítě může prožívat smutek a ztrátu

Zájem biologických rodičů o kontakt s dítětem v náhradní rodinné péči

- popis situace a možnosti jejího řešení jsou popsány ve Standardu č 5, Kritérium 5b.

Rozvod náhradních rodičů

- důležité je s dítětem o situaci v rodině hovořit, být k dítěti upřímný, vysvětlit mu, že za rozvod nemůže
- dospělým je potřeba vysvětlit, aby své spory neřešili v přítomnosti dítěte
- klíčový pracovník pečujícím osobám vysvětlí, že dítě potřebuje oba náhradní rodiče, v rodině působí preventivně tak, aby nedošlo k rozvinutí syndromu zavrženého rodiče
- dítěti je potřeba říct o změnách, které je v souvislosti s rozvodem čekají (stěhování, omezení kontaktů s jedním náhradním rodičem apod.); ideálně toto dítěti oznámí náhradní rodiče, pokud toho nejsou schopni, může s dítětem promluvit klíčový pracovník
- klíčový pracovník s dítětem hovoří o jejich pocitech, pomáhá mu zpracovat to, co prožívá
- klíčový pracovník v případě potřeby nabídne rodině zprostředkování odborné pomoci
- soudním rozhodnutím je určeno, kterému z náhradních rodičů je dítě svěřeno do péče a na základě toho je vyhotoven dodatek k dohodě o výkonu pěstounské péče

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

Úmrtí člena náhradní rodiny, příp. biologické rodiny

- náhradní rodiče by zprávu o úmrtí člena rodiny měli dítěti sdělit šetrně a s ohledem na jeho věk
- menší dítě ještě nemusí pojmu smrt zcela rozumět, klíčový pracovník může pomoci klientům s jeho vysvětlením; klientům lze nabídnout jako podporu literaturu
- bezprostřední reakce dítěte na událost nemusí být vždy spojená s pláčem a viditelnými projevy smutku – to ale neznamená, že dítě neprožívá smutek
- klíčový pracovník členům rodiny naslouchá a podpoří ventilaci emocí
- délka truchlení je individuální, je potřeba na to při práci s rodinou myslet a být citlivý
- u dítěte se může jako reakce na událost objevit pomočování, logopedické potíže, zhoršení prospěchu ve škole, projevy agrese; je třeba být k projevům dítěte vnímavý
- klíčový pracovník nabízí pečujícím osobám i dětem podporu, pomáhá hledat zdroje síly a naděje
- v případě potřeby, nabídne pečující osobě zprostředkování odborné a praktické pomoci

Vážné onemocnění, úraz, získaný handicap člena náhradní rodiny, příp. biologické rodiny

- rodina by zprávu o onemocnění člena rodiny měla dítěti sdělit šetrně a s ohledem na jeho věk, důležité však je být k dítěti upřímný
- dítě by mělo být pravdivě seznámeno se všemi možnostmi, které mohou v průběhu těžké nemoci nastat, je potřeba připravit se na to, že se bude ptát
- dítě by mělo být upozorněno na důsledky nemoci – např. změnu vzhledu nemocného, únavu, nevolnosti, náladovost
- s pečující osobou, která je sama vážně nemocna, je nutno probrat možnosti řešení péče o svěřené dítě (pomoc širší rodiny, pomoc ze strany známých, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc apod.), o tomto je potřeba informovat i dítě v jeho péči

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

- je-li součástí léčby hospitalizace pečující osoby, je nutné s dítětem probrat nejen jeho umístění v době pobytu pečující osoby v nemocnici, ale také vysvětlit nemocniční režim – možnosti návštěv a kontaktu s náhradním rodičem
- klíčový pracovník nabízí pečujícím osobám i dětem podporu, pomáhá hledat zdroje síly a naděje, mapuje zdroje pomoci v rodině (např. rodinná konference)
- v případě potřeby nabídne rodině zprostředkování odborné pomoci

Ztráta bydlení a finanční tíseň

- v případě, že nastane nenadálá situace v rodině pečující osoby a hrozí ztráta bydlení či finanční tíseň, podporuje klíčový pracovník rodinu v akutním řešení této krize
- v případě ztráty bydlení podporuje rodinu v hledání zdrojů v širší rodině, a pokud tyto nejsou, tak informuje o možnostech bydlení (azylový dům, ubytovna, hledání alternativního řešení, např. požádat o finanční příspěvek na zaplacení kauce – formou projektu, podat si žádost na městský byt apod.)
- v případě finanční tísně podporuje rodinu v hledání zdrojů v širší rodině, dále pečující osobě poskytne základní sociální poradenství (sestavit si splátkový kalendář apod.) a odkáže rodinu na odbornou pomoc ve formě návštěvy občanské poradny, poradny při finanční tísně apod. (návrhy na insolvenční aj.)
- s rodinou rovněž pracuje na tom, aby k nenadálým situacím nedocházelo, ve smyslu nastavení pravidelného placení nájmu a s ním spojených výdajů, hledání levnějšího bydlení apod.
- rodinu podporuje v oblasti finanční gramotnosti (vzdělávání, využití sociální služby apod.)

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

Biologický rodič nebo osoba blízká dítěte ve vězení

- klíčový pracovník hovoří s dítětem a pečující osobou a pomáhá rodině zpracovávat tuto situaci
- snažit se udržet kontakty, které v rodině byly (např. dopisy), vždy pečlivě zvážit návštěvu s dítětem ve vězení
- pokud se má uskutečnit kontakt, je nutná precizní připravenost klíčového pracovníka – informace o prostředí, příprava všech zúčastněných stran, dobrá připravenost dítěte
- sdělujeme pravdivě a citlivě informace s ohledem na věk dítěte
- být připravený o tématu mluvit s dítětem, odpovídat na jeho otázky

Ukončení pobytu dítěte v původní nebo náhradní rodině

- průběh přechodu/odchodu je naplánován všemi zúčastněnými stranami, které spolupracují
- plán obsahuje úkoly, zainteresované osoby a subjekty i časový rámec; příprava na přechod/odchod by měla trvat s ohledem na potřeby dítěte
- významná role příslušného OSPODu, neboť má potřebné informace a v rámci nových skutečností může regulovat a doporučovat vhodný postup .

Typy ukončení pobytu dítěte v NRP:

Přechod dítěte do jiné pěstounské nebo osvojitelské či biologické rodiny

- klíčový pracovník může s oběma rodinami naplánovat kontakty, jejichž intenzita se stupňuje; klíčový pracovník asistuje při kontaktech, pokud je to ze strany rodiny žádoucí
- při prvním kontaktu jsou vzájemně předávány základní informace dítěti i rodině
- s dítětem jsou probírány jednotlivé kroky při ukončování pobytu v NRP

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

- průběžně klíčový pracovník sleduje připravenost dítěte na změnu, nabízí podporu, zodpovězení veškerých dotazů, v případě zhodnocení situace doporučí vhodnou odbornou pomoc

Přechod dítěte do ústavní péče

klíčový pracovník vyhodnocuje situaci:

- kdo podává žádost o umístění do ústavní péče (dítě, klient, OSPOD)
- důvod umístění dítěte do ústavní péče
- zda se jedná o trvalé nebo dočasné umístění dítěte
- kolik je času na přípravu dítěte a rodiny
- zda existuje možnost/vhodnost změny situace (např. svoláním rodinné konference)

Další postup:

- je zajištěna pomoc dítěti a rodině zorientovat se v situaci – pomoc se zpracováním emocí (spolupráce s psychologem, odborníky)
- je zajištěno seznámení dítěte s ústavním zařízením (např. prostřednictvím návštěvy webových stránek ústavu, seznámení se s pravidly ústavu, iniciace setkání pracovníka zařízení s dítětem apod.), s jeho právy a povinnostmi
- dítěti je sdělen čas a průběh stěhování, s dítětem je probíráno, které osobní věci si vezme s sebou apod.
- dle možností je třeba pomoci dítěti rozloučit se s blízkým okolím (např. spolužáky, kamarády)
- průběžně klíčový pracovník sleduje připravenost dítěte na změnu, nabízí podporu, zodpovězení veškerých dotazů

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

Odchod dítěte z NRP – zletilost

- dítě by mělo být srozuměno s tím, že zletilostí zaniká dohoda o výkonu pěstounské péče, tj. i spolupráce s klíčovým pracovníkem
- dítěti musí být vysvětleno, že zánik pěstounské péče neznamena, že dítě musí opustit náhradní rodinu a zpřetrhat všechny vazby
- zázemí a podpora ze strany náhradní rodiny mohou i nadále trvat, naopak jsou žádoucí vždy v případě, když dítě není na samostatný vstup do života zcela připraveno
- příprava na zletilost by měla být postupná a probíhat delší období (např. již od 17 věku let dítěte)
- ideálním cílem přípravy je mladý člověk, který zná svoji identitu (má vnitřně zpracovaný svůj životní příběh), má jistotu v oblasti bydlení, financí, práce/studia, soc. a zdravotního pojištění a vytvořenou vztahovou síť
- klíčový pracovník v případě potřeby předává kontakty na návazné služby (domy na půl cesty apod.) a vhodné informační materiály

Zpracováno ke dni: 01. 8. 2013

Aktualizováno: březen 2018

Schválil: ředitel společnosti MUDr. Ing. Robert Plachý

Prima Vizus, o. p. s.
Kontaktní adresa: Prima rodina
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 6, 350 02 Cheb
Husitská 2053, Sokolov 356 11/ Gymnázium Sokolov/
Štefánikova 2515, Aš 352 01
e-mail: primarodina@primavizus.cz
web: www.prima-rodina.cz
facebook: Prima Rodina Cheb

